

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

Lausunto

1 (8)

10.04.2017

ÖFPL/73/05.00.03/2017

valtiovarainministeriö@vm.fi

Lausuntopyyntö VM023:00/2017; VM/504/03.01.00/2017; 10.3.2017

Lausunto maakuntien rahoitusta koskevan lakiehdotuksen (HE 15/2017) täydentämistä koskevasta luonnoksesta

Esitysluonnoksessa ehdotetaan täydennettäväksi maakuntien rahoituksesta 2.3.2017 annettua lakiehdotusta (HE 15/2017). Täydennysesitykset liittyvät erityisesti maakuntien muiden kuin sosiaali- ja terveydenhuollon, ympäristöterveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien rahoitukseen. Lisäksi esitysluonnoksessa ehdotetaan täydennettäväksi esitystä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimitiloihin myönnettyjä valtionavustuksia koskevalla pykälällä.

Hallituksen esityksen 15/2017 ja sitä täydentävän esitysluonnoksen jälkeen maakuntien rahoitus koostuisi kolmesta osasta, joista kaksi ensimmäistä muodostaisivat maakuntien yleiskatteisen rahoituksen

1. sosiaali- ja terveystoimen, pelastustoimen ja ympäristöterveydenhuollon rahoitus
2. maakunnan muiden tehtävien rahoitus
3. erillisrahoitettavat tehtävät.

Vaikka esitysluonnoksen tavoitteena on, että HE 15/2017 käsittelyn yhteydessä maakuntien rahoitusjärjestelmää käsiteltäisiin kokonaisuutena kaikkien maakunnan lakisääteisten tehtävien osalta, ei tässä kuitenkaan täysin ole onnistuttu. Maakuntien rahoituksen riittävyyttä ja rahoitusmallin toimivuutta voidaan arvioida kokonaisuutena vasta, kun kaikki kokonaisuuteen liittyvät lainsäädännöt ovat tiedossa. Maakuntien rahoitukseen vaikuttavat luonnollisesti myös valinnanvapauslainsäädäntö ja monikanavarahoituksen purkamiseen liittyvät säädökset, jotka varmistuvat vasta myöhemmin.

Hallituksen esitystä 15/2017 täydentävä esitysluonnos sisältää rahoitusta koskevat ehdotukset seuraaviin maakunnan muihin tehtäviin:

- aluekehittäminen ja rakennerahastotoiminta
- elinkeinojen edistäminen
- alueiden käytön ohjaus ja suunnittelu
- maatalous- ja viljelijätukihallinto
- maatalous- ja turkistarhayrittäjien lomitukset
- vesivarojen käyttö ja hoito
- vesien- ja merenhoito
- rakentamisen ohjaus
- kulttuuriympäristön hoito

- maakunnallisen kulttuurin ja identiteetin edistäminen
- ympäristötiedon tuottaminen ja jakaminen
- maakunnille erikseen lailla säädettävät tehtävät.

Siirtyminen yleiskatteiseen rahoitukseen maakunnan muissa tehtävissä

Esitysluonnoksen keskeisin osa on siirtyminen maakunnan muissa tehtävissä nykyisestä talousarvioperusteisesta rahoituksesta laskennalliseen yleiskatteiseen rahoitukseen. Yleiskatteisen rahoituksen osalta maakunta saisi itse vapaasti päättää rahojen käytöstä riippumatta siitä, minkälaisiin kertoimiin tai laskentatekijöihin rahoitus perustuu. Esityksen mukaan rahan määräytymisperusteet eivät siten sido rahoituksen käyttöä miltään osin.

Maakunnan yleiskatteellinen rahoitus on määräytymisperusteistaan riippumatta kokonaisuudessaan maakunnan käytettävissä kaikkien sen lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Merkille pantavaa on lisäksi se, että mikäli tehtävien ja rahoituksen tasapaino (rahoitusperiaate) ei toteudu ja esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillinnässä ei pystytä toteuttamaan rahoituslakiin sisällytettyä tavoitetta, maakunnan muiden tehtävien rahoitusta voidaan käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien rahoittamiseen.

Nykyään maakunnan muiden tehtävien rahoitus tapahtuu tulossopimuksin osana valtion virastojen tulosohtausprosessia. Täydentävän esityksen jälkeen maakuntien rahoituksesta noin 86 prosenttia (17,4 + 1,12 mrd. € vuoden 2017 tasolla) määräytyisi laskennallisena yleiskatteisena rahoituksena ja loppuosa noin 14 prosenttia (2,9 mrd. €) korvamerkittynä tiettyyn toimintoon kohdennettuna erillirahoituksena.

Maakuntien yleiskatteinen rahoitus koottaisiin valtiovarainministeriön pääluokkaan perustettavalle maakuntien valtionrahoitusmomentille. Uudessa rahoitusjärjestelmässä tältä momentilta rahoitus jaettaisiin maakunnille laskennallisesti erilaisiin määräytymistekijöihin perustuen. Laskennalliseen yleiskatteiseen rahoitusjärjestelmään siirtyminen vähentää valtion ohjausmahdollisuuksia ja vastaavasti lisää maakuntien päätösvaltaa rahoituksensa käyttöön. Tämä on kannatettavaa, koska se vahvistaa maakuntien itsehallintoa ja vahvistaa hyvän taloudenpidon mahdollisuuksia maakunnissa. Osa maakunnille siirtyvistä muista tehtävistä on kuitenkin luonteeltaan viranomaistoimintaa, jolloin mahdollisuudet rahoituksen uudelleen kohdentamiseen ovat rajalliset.

Laskennalliseen rahoitusjärjestelmään siirtymisestä huolimatta osaan maakunnille osoitetuista tehtävistä rahoitus tulisi edelleen erillirahoituksena. Näistä euromääräisesti merkittävin osa olisi rahoitus Euroopan unionin ohjelmien mukaisesti maatalous- ja yritystukiin. Erillirahoitettavien tehtävien rahoitus olisi maakuntien näkökulmasta läpivirtauserä, jonka käyttöön maakunnalla ei ole päätösvaltaa.

Hallituksen esittämän rahoitusmallin avulla valtiolla on luonnollisesti mahdollisuus kontrolloida maakuntien tosiasiallisia kustannuksia ja pyrkiä estämään niiden kasvaminen. Niin kauan kuin maakunnilla ei ole verotusoikeutta, on vaarana kuitenkin esimerkiksi se, että suurin osa yleiskatteellisesta rahoituksesta käytetään maakunnissa sosiaali- ja terveydenhuollon menoihin ja tienpitoon. Pohjanmaan liitto on huolissaan aluekehittämisen määrärahojen kohtalosta uudistuksessa.

Maakuntien liittojen rahoitus koostuu pääosin kuntien jäsenmaksu- ja suuosuudesta sekä ulkopuolisesta hankerahoituksesta, minkä lisäksi eräissä maakunnissa kunnat ovat osoittaneet erillisrahoituksen liitoille esimerkiksi kesäyliopistotoiminnan tukemiseen. Kuntien jäsenmaksu- ja suosuudet maakuntien liittojen lakisääteisiin tehtäviin ovat noin 52 miljoonaa euroa vuonna 2017. Maakuntien liittojen menoista arvioidaan koostuvan 60 prosenttia henkilöstökuluista. Nykyisten maakuntien liittojen aluekehittämismäärärahojen siirtyminen uusille maakunnille edellyttää sitä, että kansallisen rahoituksen riittävää määrää alueiden kehittämiseen turvataan. Alueellisen kehittämistyön ei tule tukeutua pääasiallisesti tai kokonaan vain EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmien rahoitukseen.

Pohjanmaan liiton mielestä maakunnilla tulee olla verotusoikeus, minkä takia esitämme, että maakuntien verotusoikeutta koskevaa valmistelua on kiirehdittävä.

Lisäksi haluamme nostaa vielä esille erityisesti valtion vesistö- ja rakenteiden ja niihin liittyvien velvoitteiden rahoituksen, jotka tällä hetkellä on osoitettu maa- ja metsätalousministeriön pääluokan momentille 30.40.21 Vesivarojen käytön ja hoidon menot, osalta seuraavaa:

Valtaosa valtion vesistö- ja rakenteista ja niihin liittyvistä velvoitteista kohdistuvat nykyisin Etelä-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksiin. Maakuntauudistuksen myötä nämä velvoitteet siirtyvät Etelä-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnille. Näiden maakuntien vastuulle siirtyy mm. 40 patoturvallisuuslain mukaan luokiteltua patoa ja yli 70 pumppaamaa.

Maakuntien rahoituslakia koskevan esityksen mukaan vesistö- ja rakenteiden ylläpidon ja velvoitteiden määrärahat eli vesivarojen käytön ja hoidon menojen rahoituksesta 59 % esitetään siirtyväksi maakuntien yleiskatteiselle valtionrahoitusmomentille, jonka jakoperusteet eivät ota lainkaan huomioon vesiomaisuuden maantieteellistä sijaintia ja siihen liittyviä velvoitteita. Tämän erillisrahoituksen lisäksi vesistö- ja rakenteiden ylläpitoon osallistuu ELY-keskusten toimintamenoista palkattua henkilöstöä.

Etelä-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan vastuulle siirtyvät vesistö- ja rakenteet ovat käyttökänsä lopussa, ja ne tarvitsevat merkittävää kunnossapitoa ja peruserustusta. Myös vesistö- ja rakenteisiin liittyvät velvoitteet ovat suuria. Viime vuosina Etelä-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukset ovat käyttäneet vesistö- ja rakenteiden ylläpitoon vuosittain noin 3–5 milj. euroa. Mainittujen ELY-keskusten osuus maa- ja metsätalousministeriön myöntämästä määrärahasta on ollut kaksi kolmasosaa.

Pohjanmaan liitto pitää erittäin tärkeänä sitä, että vesistö- ja rakenteet ja niihin liittyvät merkittävät taloudelliset velvoitteet otetaan huomioon maakuntien tulevassa rahoituksessa erillisenä. Ensisijaisesti vesivarojen käytön ja hoidon määrärahat tulee jättää kokonaisuudessaan maa- ja metsätalousministeriön jaettaviksi. Toissijaisesti vesivarojen käytön ja hoidon määrärahojen jakoperusteissa tulee ottaa huomioon maakuntiin siirtyvän vesistö- ja rakenteiden omanomaisuuden määrä. Vesistö- ja rakenteet ovat Pohjanmaan liiton mielestä kansallista omaisuutta eikä niistä aiheutuvia

kustannuksia tule säilyttää niiden sijaintimaakuntien vastuulle.

Vesivarojen käytön ja hoidon määrärahoja käytetään myös pysyvän henkilöstön palkkaukseen. Etelä-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksissa näillä rahoilla on palkattuna useita henkilöitä pysyvässä työsuhhteessa mm. patoturvallisuustehtävissä, tulvariskien hallinnassa ja vesistörakenteiden lupiin liittyvissä tehtävissä. Esitämme, että momentilta palkatun vesivaratehtävien hoitavan henkilöstön palkkaus varmistetaan rahoituksen siirtyessä maakunnille.

Lisäksi Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan osalta erityisperusteena on Kyrönjoen erityissuojelulaki, jonka mukaiset rakenteet ja velvoitteet siirtyvät maakuntien vastuulle. Kyrönjoen osuus vesistörakenteiden ylläpidosta ja velvoitteista on vuosittain runsaat miljoona euroa.

Maakunnan muiden tehtävien rahoituksen taso siirtymähetkellä vuonna 2019

Esitysluonnoksen mukaan yleiskatteiselle maakuntien valtionrahoitusmomentille koottaisiin rahoitusta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista, työ- ja elinkeinotoimistoista sekä aluehallintovirastoista. Näiden lisäksi yleiskatteiselle momentille siirrettäisiin rahoitusta myös yhdeltä tai useammalta maa- ja metsätalousministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä ympäristöministeriön momentilta. Lisäksi rahoitusta siirtyisi myös kunnista, kun maakuntien liittojen kuntamaksusuudet ja kunnallisen maataloushallinnon kustannukset siirtyisivät osaksi maakuntien valtionrahoitusmomenttia.

Maakunnan muista tehtävistä euromääräisesti merkittävimpiä ovat julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (422 milj. euroa vuoden 2017 tasolla), maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelut (175 milj. euroa), TE-toimistojen tehtävät (157 milj. euroa) ja ELY-keskusten toimintamenot (134 milj. euroa).

Maakunnan muiden tehtävien rahoituksen määrä olisi esitysluonnoksen mukaan yhteensä 1,12 miljardia euroa vuoden 2017 tasolla. Momentti-kohtaiset määrärahasiirrot kuitenkin tarkentuisivat lopulliseen muotoonsa vuoden 2019 talousarvion valmistelun yhteydessä. Esitetty menettelytapa tarkoittaa sitä, että maakunnan muiden tehtävien rahoituksen taso ei uudistuksen voimaantulovaiheessa perustu lainsäädäntöön, vaan siitä päätetään osana valtion vuoden 2019 talousarviovalmistelua. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että lopulliset päätökset rahoituksen tasosta tehtäisiin vasta syksyllä 2018 eikä maakunnilla tätä ennen olisi mahdollisuutta ennakoida muiden tehtävien rahoituksen määrää.

Uudistuksesta johtuva maakunnan rahoituksen muutos ja siirtymäajan järjestely

Maakuntien rahoituksen muutosta tarkasteltaessa vertailukohtana käytetään maakunnan kuntien siirtyvien tehtävien yhteenlaskettuja menoja. Siirtymäajan jälkeiset lopulliset muutokset vaihtelevat -3,5 ja +6,6 prosentin ja -122 €/as. ja +213 €/as. välillä. Siirtymäkauden aikana yksittäisen maakunnan rahoituksen vuosimuutos olisi esitysluonnoksen mukaisten laskelmien perusteella enintään +40 €/as. ja -25 €/as.

Otettaessa huomioon maakuntarahoitukseen liittyvän viiden vuoden portaittaisen siirtymisen nykyisestä rahoituksesta uuden järjestelmän mukaiseen laskennalliseen rahoitukseen maakuntakohtaiset muutokset ovat suuruudeltaan kohtuullisia ja siirtymäajan järjestely antaa maakunnille aikaa uuteen rahoitusjärjestelmään siirtymiseen.

Merkille pantavaa on kuitenkin se, että kaikkia maakuntien tulevaisuuden rahoituseriä ei tällä hetkellä jaeta kunta- tai maakuntakohtaisesti ja osa rahoituksista onkin tämän takia jouduttu vertailulaskelmia varten keinotekoisesti pakottamaan maakunnittaiseksi. Esimerkiksi aluehallintovirastojen (5), ELY-keskusten (9, 13 tai 15) ja TE-toimistojen (15) rahoitus esitetään siirtyväksi nykyisiltä alueilta 18 maakuntaan. Tämä aiheuttaa epävarmuutta vertailulaskelmiin ja voi johtaa muutoslaskelmien virhetulkintoihin. Rahoituksen muutoslaskelmia tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon, että maakuntauudistukseen liittyvät laskelmat päivittyvät vielä useaan kertaan ennen uudistuksen voimaantuloa 1.1.2019.

Maakuntien valtionrahoituksen vuosittainen tarkistaminen

Esitysluonnoksen 5 §:n mukaan valtion rahoituksen perusteena olevat sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset tarkistetaan vuosittain vastaamaan maakuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toteutuneiden käyttökustannusten kahden viimeisimmän tilastoidun vuoden keskiarvoa sen jälkeen, kun kustannuksista on vähennetty maakuntien perimät asiakas- ja käyttömaksut. Lisäksi valtionrahoituksen tarkistamisessa otettaisiin huomioon maakuntien muuttuneet tehtävät ja velvoitteet.

Vuonna 2015 kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen myyntitulot muilta olivat yhteensä noin 450 miljoonaa euroa. Nämä myyntitulot muodostuvat esimerkiksi kuntien ja kuntayhtymien järjestämästä työterveyshuollosta ja vakuutusyhtiöltä saaduista tuloista.

Esitysluonnoksesta ei yksiselitteisesti selviä, vähennetäänkö rahoituksen vuositarkistuksessa myyntitulot maakuntien kustannuksista eli katkaako termi ”asiakas- ja käyttömaksut” myös myyntitulot. Oletettavasti säädöksen tarkoituksena on, että myyntitulot vähennettäisiin maakuntien valtionrahoitukseen oikeuttavista kustannuksista (kustannuspohja). Esitetty maakuntien valtionrahoituksen tarkistamiskäytäntö poikkeaa nykyisestä kuntien valtionosuusrahoituksen käytännöstä. Nykyisin kuntien valtionosuuteen oikeuttavasta kustannuksesta ei vähennetä asiakasmaksuja. Sen sijaan myyntitulot vähennetään kuntien kustannuspohjasta.

Esitysluonnoksen mukaan maakunnan muiden tehtävien määräytymisperusteena käytettävät perushinnat tarkistettaisiin vuosittain vastaamaan kustannustason muutosta vain osittain. Maakuntaindeksiin sijaan maakunnan muiden tehtävien laskennallinen kustannus tarkistettaisiin vain henkilöstömenojen muutosta vastaavin osin (n. 30 %).

Maakuntien perustamisen kustannusten korvaaminen

Tehtävien siirrosta ja maakuntien perustamisesta aiheutuu sekä suoria että epäsuoria muutuskustannuksia. Painetta rahoituksen riittävyydelle aiheuttavat muutuskustannukset liittyvät erityisesti tietojärjestelmiin,

palkkaharmonisointiin, toiminnan organisoinnin suunnitteluun, kunnista siirtyvien sopimusten kartoittamiseen ja niiden siirtymisen valmisteluun, maakuntien yhtiöiden perustamiseen sekä valinnanvapausmallin valmisteluun. Esitysluonnoksen mukaan nämä muutuskustannukset jäävät valtaosaltaan maakuntien itse rahoitettavaksi.

On epärealistista olettaa, että uudistuksesta johtuvat säästövaikutukset olisivat jo uudistuksen ensimmäisinä vuosina niin suuret, että säästöillä voitaisiin kattaa uudistuksen muutuskustannukset. Pelkästään maakuntien muodostamiseen ja palvelutoiminnan jatkuvuuden turvaamiseen liittyvien välttämättömien kertaluonteisten ICT-muutuskustannusten arvio vuosina 2018–2020 on 500 milj. euroa, josta merkittävä osa liittyy muutosten käynnistämiseen syksystä 2017 alkaen. Toisaalta koska tällä hetkellä sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmämenot ovat noin 550 miljoonaa euroa vuodessa, on välttämätöntä, että myös tietojärjestelmien edellyttämiin muutoksiin varataan riittävä rahoitus maakunnille.

Mikäli uudistuksesta aiheutuvia muutuskustannuksia ei korvata maakunnille, uudistuksen onnistunut toteuttaminen vaarantuu ja maakunnat käynnistävät varsinaisen toimintansa nykyistä rahoitusta alemmalta tasolta. Muutuskustannukset tulee arvioida huolellisesti, ja niihin tulee varata erikseen täysimääräinen rahoitus. Ilman riittävää muutuskustannusten resursointia maakunnille aiheutuu haasteita lakisääteisten palvelujen järjestämiseen. Myös kunnille muutoksesta aiheutuvat kustannukset tulee korvata täysimääräisesti.

Maakunnan muiden tehtävien laskennallisten kustannusten määräytyminen

Maakunnan muiden tehtävien laskennallisten kustannusten taso vastaa siirtymävaiheessa ko. tehtävien rahoituksen tasoa vuonna 2019 koko maan tasolla. Maakunnan muiden tehtävien laskennallisen kustannusten esitetään muodostuvan seuraavan neljän tekijän perusteella:

- asukasperusteinen rahoitus
- maakunnan muiden tehtävien asukastiheysrahoitus
- kasvupalvelurahoitus
- maatalousyritykset.

Maakunnan muiden tehtävien laskennallisen rahoituksen määräytymisperusteet ovat riittävän yksinkertaiset ja selkeät. Laskenta on läpinäkyvää, sillä rahoituksen perusteena käytetään yleisistä tilastoista saatavia tietoja. Siten rahoituksen saajalla on mahdollisuus laskea valtionrahoituksensa määrä, mikä on keskeinen hyvän rahoitusjärjestelmän ominaisuus.

Rahoituksen määräytymisperusteiksi tulisi valita tekijöitä, jotka kuvaavat maakuntien palvelujen järjestämisen kustannuksiin vaikuttavia tekijöitä. Tällaisia ovat tekijät, jotka kuvaavat sekä palvelutarvetta että maakuntien olosuhteita ja ominaisuuksia. Pohjanmaan liiton mielestä laskennallisten kustannusten määräytymistekijöiden tulee edistää maakuntien dynaamista toimintaa ja kehittämistä. Esimerkiksi terveyserojen kaventaminen on väärä lähtökohta, ja sen sijaan tuleekin kohentaa kaikkien terveydentilaa. Toisin kuin luonnoksessa ehdotetaan, tulee lähtökohtana olla työllisyysluvut ja työllisyysaste eivätkä työttömyysluvut. Vastaavasti terveyden osuutta väestöstä tulee käyttää sairaiden sijasta.

Koska maakuntia ei vielä ole olemassa eikä täten niiden toiminnan kustannuksia ole tiedossa, ei tässä vaiheessa uudistusta rahoituksen määrätymisperusteita voida perustaa maakuntatason kustannuksia selittävään taloustieteelliseen tutkimukseen. Maakuntien rahoituksen määrätymisperusteet tuleekin tarkistaa sen jälkeen, kun maakuntien toiminta on käynnistynyt ja käytössä on tutkimus- ja tilastotietoa maakuntatason kustannuksia selittävistä tekijöistä.

Valtionavustuspykälien muutos takaisinperinnän osalta

Luonnoksessa ehdotetaan täydennettäväksi esitystä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimitiloihin myönnettyjä valtionavustuksia koskevalla pykälällä. Rahoitusta säätelevään lainsäädäntöön ja rahoituspäätöksiin sisältyy pääsääntöisesti ehto rahoituksen takaisinperinnästä, jos kyseisen toimitilan käyttötarkoitus, omistus tai hallinta muuttuu. Esitysluonnoksen mukaan rahoitusta ei perittäisi avustuksen saajalta takaisin, vaikka uudistuksesta johtuen toimitilan käyttötarkoitus, omistus tai hallinta muuttuisi. Esitetty muutos valtionavustusten takaisinperintään on erittäin tärkeä ja keskeinen otettaessa huomioon uudistuksen laajuus.

Pohjanmaan liiton mielestä on tärkeää, että uudistuksen toimeenpanon seurauksena kunnilta tai kuntayhtymiltä ei peritä takaisin sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen toimitiloihin myönnettyjä valtionavustuksia, vaikka avustusta saaneiden toimitilojen käyttötarkoitus, omistus tai hallinta muuttuisi.

Maakunnan kasvupalvelutehtävät ja kannusteet työllisyyden hoitoon

Kasvupalvelutehtävistä säädettäisiin maakuntalain 6 §:n lisäksi myös kasvupalvelulaissa, joka on parhaillaan lausunnolla. Laissa säädettäisiin muun muassa nykyisten TE-toimistojen palveluista niiden järjestämistä vastuun siirtyessä maakunnille. Vastaavasti työ- ja elinkeinoministeriössä on valmisteilla työttömyysturvatehtävien siirtäminen kaikille etuuden maksajille eli työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle. On tärkeää, että maakuntien tuleviin tehtäviin liittyvä rinnakkainen meneillään oleva valmistelu otetaan huomioon ja lait sovitetaan yhteen valmistelun edetessä.

Työvoimapolitiittinen toiminta on vakiintunut osa erityisesti pitkäaikaisyöttömyyden hoidossa. Toimintaa tulee arvioida ja kehittää myös jatkossa ja tarkastella erityisesti suunniteltaessa työvoimapolitiittisten lausuntojen siirtämistä Kansaneläkelaitokselle.

Maakunta saa kasvupalvelutekijän kautta rahoitusta työttömyysasteeseen ja työttömien määrään perustuen. Täysimääräisen valtionrahoituksen tilanteessa nämä kriteerit voidaan nähdä ongelmallisena kannustinnäkökulmasta, sillä esitysluonnoksen mukaisessa laskennassa työttömien määrä ja työttömyysasteen kasvattaminen lisäävät maakunnan saaman valtionrahoituksen määrää. Maakunnalla ei ole lähtökohtaisesti myöskään kustannusnäkökulmasta suoria taloudellisia kannustimia alentaa työttömyyttä. Työttömyydestä aiheutuvat kustannukset eivät jää maakunnan vastuulle, koska työttömyysetuudet rahoitetaan valtion toimesta ja työttömyyden johdosta saamatta jääneet verotulot vaikuttavat negatiivisesti vain valtion ja kuntien talouteen.

Palkkatukea rahoitetaan määräaikaisesti sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta vuosina 2017–2018. Määräaikaisella rahoituksella tavoitellaan palkkatuen määrän kasvattamista ja suhdannetilanteen mukaista joustoa. Esitysluonnoksessa palkkatukeen varattua määräaikaista rahoitusta ei ole otettu huomioon, vaan palkkatukea vastaava rahoitus siirtyisi maakunnille ainoastaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan määrärahojen osalta.

Harkinnanvarainen maakunnan rahoituksen korotus siirtymäajaksi

Esitysluonnoksessa ehdotetaan lisättäväksi maakunnan rahoituksen harkinnanvaraiseen korotukseen siirtymäajaksi erityinen erä, jolla voitaisiin tasoittaa siirtymäkaudella tapahtuvia merkittäviä rahoituksen tason alenemia. Lain 8 §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan avustus myönnettäisiin valtion varoista valtionavustuslain mukaisesti.

Koska kyseessä on suuri uudistus, jonka kustannus- ja talousvaikutuksia on mahdotonta vielä täysin arvioida, on hyvä, että lainsäädäntö mahdollistaa yksittäisten poikkeustapausten huomioon ottamisen. Harkinnanvarainen korotus tulee esityksen mukaisesti rahoittaa valtion varoista, eikä korotusta saa rahoittaa kaikkien maakuntien rahoitusta vähentämällä.

Maakuntien rahoituslaskelmien päivitys

Maakuntauudistuksessa keskeistä on se, että rahoituslaskelmat tehdään uudistuksen voimaantulohetken tiedoilla. Tämä koskee paitsi kuntien ja maakuntien välistä siirtolaskelmaa myös kuntien valtionosuuksia ja maakuntien rahoitusta. Uudistuksen edetessä tulee varmistaa, että kaikki kuntien ja maakuntien väliset sekä toisiinsa kytkeytyvät laskennat tarkistetaan vastaamaan sekä toisiaan että siirtymähetken 1.1.2019 tilannetta. Maakuntien rahoituslaissa tällaisia ovat erityisesti 30–31 §.

Mikäli laskelmat halutaan tarkistaa siirtohetken tilannetta vastaaviksi myös maakuntien kaksiosaisen yleiskatteellisen rahoituksen suhteen osalta, laskelmien päivitys muutostilannetta vastaavaksi voi tarkoittaa myös 3 §:ssä säädettyjen prosenttiosuuksien tarkistamista.

ÖSTERBOTTENS FÖRBUND – POHJANMAAN LIITTO

Kaj Suomela
vt. maakuntajohtaja

Varpu Rajaniemi
muutosjohtaja